

Sygn. akt I ACz 559/12

POSTANOWIENIE

Dnia 18 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie I Wydział Cywilny w składzie następującym

Przewodniczący:	SSA Andrzej Palacz
Sędziowie:	SA Marek Klimczak
	SA Dariusz Mazurek (spraw)

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2012 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy z powództwa **Zakładów (...) S.A. w M.**

przeciwko **M. N. i A. N.**

o zapłatę

na skutek zażalenia **pozwanych**

na postanowienie Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu

z dnia 21 marca 2011 r., sygn. akt I C 747/10

p o s t a n a w i a:

I. **u c h y l i ć pkt 1 zaskarżonego postanowienia i w tym zakresie o d d a l i ć wnioski o udzielenie zabezpieczenia,**

II. **o d d a l i ć zażalenie w pozostałej części.**

U z a s a d n i e n i e.

Powód Zakłady (...) S.A. w ponowionym w dniu 16 marca 2011r. wniosku o udzielenie zabezpieczenia domagał się udzielenia zabezpieczenia roszczenia o zapłatę kwoty 834 863,92 zł skierowanego przeciwko pozwanym A. N. i M. N.. Domagał się zajęcia praw majątkowych pozwanej A. N. z tytułu posiadanych przez nią udziałów w spółce (...) oraz zajęcia wierzytelności z tytułu wypłat z zysku oraz ustanowienia hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącej własność pozwanej.

Postanowieniem z dnia 21 marca 2011r. Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu udzielił powodowi zabezpieczenia zgodnie w wnioskiem powoda.

W uzasadnieniu wskazał, że powód uprawdopodobnił istnienie roszczenia i interes prawny dokumentami dołączonymi do wniosku.

Rozstrzygnięcie Sądu I instancji zaskarżyli w całości pozwani zarzucając:

- naruszenie art. 740 § 1 k.p.c. poprzez niezastosowanie i nie doręczenie obowiązany odpisu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia;
- naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie wskazanie w uzasadnieniu podstawy faktycznej i dowodów na których Sąd oparł rozstrzygnięcie oraz brak analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego;
- naruszenie art. 730¹ § 1 i 2 k.p.c. poprzez niezastosowanie przepisu i udzielenie zabezpieczenia pomimo, że powód nie wykazał podstaw do jego udzielenia;
- naruszenie 730¹ § 3 k.p.c. poprzez niezastosowanie przepisu i nie rozważenie interesów stron i obciążenie majątku jednego z pozwanych ponad miarę;
- naruszenie art. 736 § 1 i § 3 poprzez nie wskazanie sumy do jakiej Sąd udzielił zabezpieczenia oraz poprzez udzielenie zabezpieczenia co do kwoty, która przewyższa dochodzone roszczenie.

W konkluzji zażalenia skarżący domagali się uchylecia zaskarżonego postanowienia i oddalenia wniosku o zabezpieczenie i zasądzenia kosztów postępowania.

W obszernym uzasadnieniu zażaleniu pozwani przedstawili dotychczasowy ich zdaniem nieprawidłowy przebieg postępowania zabezpieczającego prowadzonego przez komornika sądowego i przytoczyli argumenty na poparcie swoich zarzutów zgłoszonych w zażaleniu.

Rozpoznając zażalenie pozwanych Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zważył, co następuje:

Zażalenie jest częściowo uzasadnione.

Według twierdzeń powoda zawartych w pozwie pomiędzy pozwanymi zachodzi współuczestnictwo materialne w postaci tzw. solidarność nieprawidłowej. Na tej podstawie powód oparł twierdzenia pozwu, że zakres odpowiedzialności cywilnej pozwanych wobec powoda w związku jest taki sam chociaż opiera się o różne podstawy prawne. Jako podstawę odpowiedzialności pozwanego M. N. powód wskazywał przepis art. 415 k.c., a jako podstawę odpowiedzialności A. N. art. 410 § 2 k.c., argumentując, że pozwana na podstawie nieważnych z mocy prawa umów zawartych z pozwanym M. N. uzyskała kosztem majątku powoda nienależne świadczenie. Nieważność umów zawieranych przez M. N. w imieniu spółki z pozwaną A. N. powód wywodził z zachodzącej jego zdaniem sprzeczności zawartych przez pozwanych czynności prawnych z zasadami współżycia społecznego.

W ponowionym w dniu 16 marca 2011r. wniosku powoda o udzielenie zabezpieczenia powołując się na treść dokumentów w postaci odpisu prawomocnego wyroku Sadu Rejonowego w Mielcu w sprawie II K 799/10, odpisu (...) Spółki z o.o. w M. i wypisu z księgi wieczystej (...) Sądu Rejonowego w Mielcu oraz dokumenty dołączone do pozwu powód twierdził, że uprawdopodobniają one roszczenie.

Stanowisko powoda podzielił w całości Sąd I instancji, który udzielając zabezpieczenia na rzecz powoda w uzasadnieniu postanowienia z dnia 21 marca 2011r. stwierdził, że roszczenie powoda zostało uprawdopodobnione w oparciu o dowody wskazane przez uprawnionego we wniosku o zabezpieczenie z dnia 16 marca 2011r.

Konfrontując to stwierdzenie z dokumentami dołączonymi przez powoda do pozwu i ponowionego wniosku o udzielenie zabezpieczenia Sąd Apelacyjny zauważa, że powód wykazywał istnienie roszczenia na podstawie:

- odpisu notatki służbowej sporządzonej z udziałem Głównego Księgowego powodowej spółki na podstawie której spółka dokonała weryfikacji cen materiałów i towarów, faktur wystawionych przez A. N. (k. 25 – 33);
- odpisu notatki służbowej - zestawienia faktur co do których brak w spółce dowodów realizacji dostawy towarów lub usług, co w ocenie spółki świadczy, że usługa nie była zamawiana i nie została wykonana (k. 34 - 55);

- odpisu notatki służbowej z wyników przeprowadzonej kontroli wewnętrznej w maju 2010r. z zestawieniem faktur co do których brakowało w spółce dowodów PZ przyjęcia towaru objętego fakturą na magazyn spółki (k. 56 – 77);
- odpisu notatki służbowej z wyników przeprowadzenia kontroli wewnętrznej w maju 2010r. i zestawieniem faktur co do których w spółce brak dowodów realizacji usługi – brak umowy dzierżawy wskazanych w fakturach urządzeń (k. 78 – 97);
- Odpisu wykazu sprzętu nabytego od pozwanej A. N., którego nie stwierdzono w zasobach spółki wraz zestawieniem faktur stanowiących podstawę nabycia (98 -107).

Ponadto powołując się na treść prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Mielcu z dnia 27 października 2010r., którym uznano M. N. za winnego podrobienia podpisu swojej córki A. N. jako osoby wystawiającej faktury wskazane w wyroku, a następnie złożenie tych dokumentów jako autentycznych w firmie (...) S.A. oraz podrobienia jej podpisu jako osoby odbierającej fakturę na wskazanych w wyroku dokumentach (k. 470). Powód twierdził, że na podstawie art. 11 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą Sąd w postępowaniu cywilnym i dlatego zasadne pozostają twierdzenia powoda o odpowiedzialności pozwanego i obowiązku zwrotu przez A. N. świadczeń uzyskane od powoda na podstawie nieważnej czynności prawnej.

W ocenie powoda łączący pozwanych bliski stosunek pokrewieństwa uzasadnienia twierdzenie, że pozwana współdziałała z pozwanym M. N. celem wyrządzenia powodowi szkody.

Ustawowymi przesłankami do domagania się udzielenia zabezpieczenia na podstawie art. 730¹ § 1 k.p.c. jest uprawdopodobnienie roszczenia przez uprawnionego i wykazanie interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia.

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym zażalenie przychylił się do powszechnie prezentowanego w orzecznictwie sądowym poglądu, że uprawdopodobnienie roszczenia w rozumieniu art. 730¹ § 1 k.p.c. polega na uzasadnieniu zgłoszonych twierdzeń o istnieniu roszczenia, dające przekonanie o jego prawdopodobieństwie, a nawet pewność, będące wynikiem postępowania zmierzającego do poznania rzeczywistego stanu rzeczy, ale bez zachowania wymogów się wyłącznie na uznaniu twierdzeń uprawnionego za prawdopodobne.

Wniosek uprawnionego o udzielenie zabezpieczenia obejmował sposób dokonania zabezpieczenia wyłącznie na majątku pozwanej A. N. i w taki też sposób Sąd udzielił zabezpieczenia. W ocenie Sądu Apelacyjnego prawidłowość tego rozstrzygnięcia budzi wątpliwości ale nie w kontekście wskazanych w art. 730§ 1 k.p.c. ustawowych przesłanek udzielenia zabezpieczenia. Nie budzi wątpliwości Sądu Apelacyjnego zawarta w uzasadnieniu zaskarżonego postanowieniu ocena Sądu I instancji co do tego, że roszczenie jest w całości wiarygodne. Z uzasadnienia żądania pozwu przedstawionego przez powoda wynika, że dochodzona pozwem kwota stanowi sumę szkód wyrządzonych przez pozwanych - zdaniem powoda – wieloma zdarzeniami. Większość kwot których suma składa się na wartość przedmiotu sporu wynika z faktur, których autentyczność zakwestionowana została w postępowaniu karnym. Dotyczy to wszystkich faktur wymienionych w zestawieniu powoda w uzasadnieniu pozwu, za wyjątkiem faktur (...), które nie były przedmiotem zarzutu w sprawie karnej, jak również co do których powód nie przedstawił dowodu przelewu środków na rachunek pozwanej. Wskazane faktury obejmują kwotę 41 500 zł. Należało zatem ocenić, że roszczenie powoda o zapłatę od pozwanej kwoty dochodzonej pozwem jest wiarygodne bo wynika z treści rozliczeń dokonanych przez powoda oraz treści prawomocnego wyroku karnego a nie opiera się jedynie o twierdzenia powoda. Treść wyroku karnego nie przesądza oczywiście o zasadności powództwa. a na obecnym etapie postępowania nie można wykluczyć, że należności z zakwestionowanych faktur zostały zapłacone na podstawie ważnie dokonanych z pozwaną czynności prawnych. Jednak w świetle treści wyroku karnego ocenić należało, że istnieje wysoki stopień prawdopodobieństwa, że należności wynikające z zakwestionowanych faktur nie należały się pozwanej.

Skoro bowiem jak to wykazuje powód, na rachunek pozwanej wpłynęły środki finansowe jako spełnienie świadczenia z faktur, które formalnie nie są autentycznym dokumentem, to pozwana powinna liczyć się z obowiązkiem zwrotu powodowi zakwestionowanych przez niego kwot.

Treść wyroku w żaden sposób nie łączy pozwanej ze sprawstwem opisanego w wyroku czynu zabronionego. Fakt sfałszowania na fakturach przez M. N. podpisu pozwanej jako osoby wystawiającej fakturę przesądzą o tym, że dokumentu takiego nie można ocenić jako autentycznego. Nie można jednak na tej podstawie budować twierdzenia, że nie istniał pomiędzy powodem a pozwaną stosunek zobowiązaniowy na podstawie którego doszło do spełnienia wzajemnych świadczeń oraz, że w związku z tym w majątku powoda powstała szkoda. Powód formułując żądanie pozwu i wniosek o udzielenie zabezpieczenia, jak również Sąd I instancji udzielając zabezpieczenia, nie zwrócili uwagi na to, że wbrew stanowisku powoda zakres odpowiedzialności pozwanych nie jest taki sam. Ewentualna odpowiedzialność pozwanych wynika z różnych przesłanek. Przynajmniej do takich wniosków można dojść na podstawie okoliczności wskazanych przez powoda na uprawdopodobnienie roszczenia. Oznacza to, że aktualnie brak jest podstaw do przyjęcia, że pomiędzy pozwanymi zachodzi współuczestnictwo materialne (art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c.). Skoro tak to możliwe jest tylko ich współuczestnictwo formalne (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.). Do naprawienia szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym - inaczej niż np. w wypadku bezpodstawnego wzbogacenia (art. 405 k.c.) - jest zobowiązana osoba, która wyrządziła w majątku poszkodowanego szkodę pozostającą w normalnym związku przyczynowym z jej działaniem lub zaniechaniem (art. 361 § 1 k.c.), bez względu na to, czy i jaką odniosła korzyść z wyrządzenia szkody (wyrok SN z dnia 7 marca 2007r. sygn. akt II CSK 478/06).

W świetle przedstawionych przez powoda okoliczności nie zostało wykazane, że zakres odpowiedzialności pozwanego M. N. jest tożsamy z zakresem odpowiedzialności pozwanej A. N. .

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że na dochodzoną przez powoda kwotę składa się również stwierdzona inwentaryzacją szkoda wynikająca z braku wyposażenia biur spółki. Nie jest pewne nawet w świetle twierdzeń powoda czy pozwana A. N. ponosi, a jeżeli tak to w jakim zakresie odpowiedzialność cywilną za tego rodzaju szkodę. Ustalenie tych okoliczności sprawy wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego i oceny okoliczności faktycznych przez Sąd, co wyklucza możliwość uznania prawdopodobieństwa tego zakresu żądania na obecnym etapie postępowania. Zasadniczo tylko w przypadku stwierdzenia popełnienia przez pozwanych czynu zabronionego, którego skutkiem było by powstanie szkody w majątku powoda uzasadnione byłoby twierdzenie o istnieniu pomiędzy pozwanymi współuczestnictwa materialnego na podstawie art. 441 § 1 k.c. Tymczasem akta sprawy na obecnym etapie postępowania nie dają podstawy do twierdzenia, że pozwani współdziałali ze sobą dążąc do wyrządzenia powodowi szkody.

Porządkując rozważania dotyczące zarzutów podniesionych w zażaleniu pozwanej A. N., Sąd Apelacyjny stwierdza, że są one uzasadnione ale tylko w tej części w której zarzucają postanowieniu Sądu I instancji naruszenie art. 730¹ § 3 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuwzględnienie przy wyborze sposobu zabezpieczenia interesu strony pozwanej i obciążenie majątku pozwanej ponad miarę. Sam powód wskazując na sposób zabezpieczenia roszczenia argumentował, że jest on odpowiedni ze względu na wartość dochodzonego roszczenia. W ocenie Sądu Apelacyjnego udzielenie zabezpieczenia roszczeniom powoda na majątku pozwanej w postaci kilkudziesięciu arowej, częściowo zabudowanej nieruchomości położonej w M., na obecnym etapie postępowania w sposób wystarczający zabezpiecza interesy powoda, a jednocześnie nie stanowi zbyt dużego obciążenia dla pozwanej. Ani powód, ani Sąd I instancji nie umotywowali stanowiska, że istnieje interes po stronie powoda, który wymaga udzielenia powodowi różnych sposobów zabezpieczenia na różnych składnikach majątku pozwanej. Stosowanie przepisu art. 730¹ § 3 k.p.c. w powiązaniu z innymi przepisami dotyczącymi postępowania zabezpieczającego wymaga, aby sposób zabezpieczenia odpowiadał celowi jaki ma być osiągnięty w konkretnym przypadku. Wymagało to od Sądu I instancji rozważenia, czy dla zapewnienia ochrony interesom uprawnionego wystarczające było zastosowanie łagodniejszego sposobu zabezpieczenia. Ponieważ Sąd I instancji kwestii tej nie rozważał, Sąd Apelacyjny w toku postępowania zażaleniegowego ocenił, że dla zabezpieczenia roszczeń pieniężnych powoda skierowanych do pozwanej A. N. wystarczające jest obciążenie nieruchomości pozwanej hipoteką przymusową na podstawie art. 747 pkt 2 k.p.c. Taki sposób zabezpieczenia jest tym bardziej uzasadniony, że powód wykazał prawdopodobieństwo

roszczenia skierowanego do pozwanej, ale nie w takim zakresie jak to wynika z żądania pozwu. W związku z tym należy też zauważyć, że nawet wadliwe określenie żądania przez powoda w zakresie współuczestnictwa po stronie biernej nie wpływa na prawdopodobieństwo roszczenia wobec A. N., bowiem wadliwość ta nie może skutkować oddaleniem powództwa w całości. Udzielenie zabezpieczenia w niniejszej sprawie służyć ma zapewnieniu powodowi wykonaniu ewentualnego orzeczenia zasądzającego na jego rzecz świadczenia pieniężne. Powód nie wykazał aby osiągnięcie tego celu wymagało zastosowania wszystkich rodzajów zabezpieczeń o które wnioskował. Z uwagi na zawieszenie postępowania w niniejszej sprawie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego, należy zakładać, że rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie zapadnie w dosyć odległym terminie. Ma to znaczenie dla oceny uciążliwości udzielonego zabezpieczenia w postaci zajęcia praw pozwanej z tytułu przysługujących jej udziałów, a także wierzytelności z tytułu dochodów w spółce i wypłat z zysku. Zakres tak udzielonego zabezpieczenia jest w ocenie Sądu Apelacyjnego zbyt szeroki i w sposób zbyt uciążliwy wpływa na ograniczenie praw zobowiązanej. Z tych przyczyn należało uwzględnić częściowo uwzględnic zażalenie pozwanej i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. zmienić zaskarżone postanowienie poprzez eliminację z obrotu prawnego wadliwego rozstrzygnięcia.

Skoro zażalenie pozwanych okazało się uzasadnione w zakresie zarzutu dotyczącego naruszenia art. 730¹ § 3 k.p.c. należało na podstawie art. 386 § 1 w związku z art. 397 § 2 k.p.c. dokonać częściowej zmiany zaskarżonego postanowienia poprzez eliminację z obrotu prawnego jego wadliwej części.

Pozostałe zarzutu podniesione w zażaleniu są nieuzasadnione a zażalenie pozwanych w pozostałej części należało oddalić na podstawie art. 385 w związku z 397 § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny zauważa, że ewentualne naruszenie w toku postępowania art. 740 § 1 k.p.c. nie ma znaczenia dla oceny zasadności wniosku powoda o udzielenie zabezpieczenia i jego skuteczności. Uchybienie to mogło jedynie mieć znaczenie dla oceny od kiedy zaczął się dla pozwanej bieg terminu do wniesienia zażalenia.

Co do zarzutu naruszenia zaskarżonym postanowieniem art. 328 § 1 k.p.c. należy podzielić zarzut skarżącego o lakoniczności uzasadnienia Sadu I instancji. Sąd Apelacyjny ocenił jednak dysponując aktami sprawy, że nie uniemożliwiło to dokonania przez Sąd II instancji oceny prawidłowości rozstrzygnięcia.

Wobec uwzględnienia zażalenia w zakresie uchylenia postanowienia o zajęciu praw majątkowych z tytułu przysługujących pozwanej udziałów w spółce zbędne jest odnoszenie się przez Sąd Apelacyjny do zasadności tego zarzutu.

Co do kosztów postępowania toczącego się w przedmiocie zabezpieczenia oraz postępowania zażaleniowego w przedmiocie zażalenia zgodnie z art. 745 k.p.c. Sąd rozstrzygnie w orzeczeniu postępowanie w sprawie.